

Profesor Grzegorz Jawor – sylwetka naukowca, nauczyciela akademickiego i człowieka

Profesor Grzegorz Jawor przez niemalże całe swoje życie zawodowe był związany z Instytutem Historii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. W kwietniu bieżącego roku minęło 40 lat, odkąd podjął w nim pracę jako młody, 24-letni asystent w Zakładzie Historii Średniowiecznej Polski. Przez ten czas jego osiągnięcia naukowe, a także zaangażowanie w sprawy administracyjno-organizacyjne, odcisnęły niemały ślad na życiu macierzystego Instytutu.

Droga, która przywiodła go w jego progi, rozpoczęła się 14 marca 1960 r. w Lublinie. Od najmłodszych lat przeja-

wiał zainteresowania naukami humanistycznymi. Po ukończeniu szkoły podstawowej swoje pasje rozwijał w prestiżowym lubelskim I Liceum Ogólnokształcącym im. Stanisława Staszica. Szkoła, nacechowana długą i bogatą tradycją (jej początki sięgają założonego 1586 r. kolegium jezuitów w Lublinie), nie pozostała bez wpływu na kształtowanie sylwetki i zainteresowań przyszłego historyka. Rozwojowi naukowemu i poszerzaniu perspektyw sprzyjały też zapewne bliskie kontakty I Liceum z Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej, których intensywność znacznie wzrosła w latach siedemdziesiątych ubiegłego stulecia. Zaowocowało to dwukrotnym uczestnictwem ucznia Grzegorza Jawora w olimpiadach historycznych i uzyskaniem w 1979 r. tytułu laureata w eliminacjach centralnych. Sukces ten otwierał przed nim wstęp na większość kierunków humanistycznych w całym kraju bez konieczności zdawania egzaminów wstępnych. W tym czasie zainteresowania naukowe absolwenta były jednak już na tyle ugruntowane, że nie skusiły go ani prestiżowe studia prawnicze, ani inne kierunki humanistyczne. W swoim wyborze pozostał

też wierny rodzinemu miastu, rezygnując z uniwersytetów w stołecznej Warszawie i historycznym Krakowie. W konsekwencji dalszą edukację podjął na studiach historycznych o specjalności archiwalnej w Instytucie Historii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie; z którym, jak już wyżej wspomniano, związany jest do dziś.

Ten moment rozpoczął proces kształtowania przyszłego badacza. W trakcie swoich studiów miał możliwość uczestniczenia w zajęciach wielu wybitnych naukowców. Wymienić można choćby osoby prof. prof. Adama Kerstena, Kazimierza Myślińskiego, Józefa Szymańskiego, Tadeusza Łoposzko i Tadeusza Mencla. Zetknięcie z nimi wywarło niewątpliwie duży wpływ na młodego studenta. Niełatwy był też wybór przyszłego seminarium magisterskiego. Ostatecznie jednak zainteresowania mediewistyczne przeważyły o wyborze zajęć seminaryjnych prowadzonych przez prof. Kazimierza Myślińskiego. Pod jego kierunkiem powstała wyróżniona praca magisterska pt.: *Opozycja polityczna w średnio-wiecznej Polsce. Grot i Łukasz ze Słupczy*.

Okres studiów był też czasem intensywnego rozwoju przyszłego naukowca. Jego aktywność przejawiała się w działalności w ramach istniejącego przy Instytucie Koła Naukowego Historyków Studentów UMCS, a także wakacyjnych obozów epigraficznych organizowanych corocznie przez prof. Józefa Szymańskiego i prof. Barbarę Trelińską. Ponadto przed obroną pracy magisterskiej, jeszcze jako student, Grzegorz Jawor podjął pracę w Archiwum Państwowym w Lublinie na stanowisku stażysty, a następnie archiwisty. Ten krótki epizod w karierze zawodowej (trwający pół roku) stanowił cenne doświadczenie ze względu na możliwość zapoznania się z zasobami zgromadzonymi w zbiorach placówki, ale także na praktyczne umiejętności z zakresu archiwistyki, co więcej, przyczynił się do wykształcenia postawy badawczej mocno opierającej się na dostępnym materiale źródłowym, a jednocześnie charakteryzującej się krytyczną postawą wobec zawartych w nim informacji.

Cały czas głównym celem przyszłego profesora Grzegorza Jawora pozostawała jednak praca naukowa. Nie została ona przerwana po studiach, lecz była kontynuowana podczas pracy w Archiwum. Oczywiście było więc, że w momencie pojawienia się możliwości zatrudnienia w Instytucie Historii UMCS na początku kwietnia 1984 r. doszło do zmiany miejsca pracy i przejścia na stanowisko asystenta w Zakładzie Historii Średniowiecznej. W tym czasie można zaobserwować początek zainteresowań badawczych prof. Grzegorza Jawora społecznościami chłopskimi. Ich efektem był obroniony w 1989 r. doktorat: *Ludność chłopska i społeczności wiejskie w województwie lubelskim w późnym średniowieczu* napisany pod kierunkiem prof. K. Myślińskiego. Wydana na jego podstawie monografia pod tym samym tytułem była pracą w tamtym czasie czyniącą wyłom

w spojrzeniu dotychczasowej historiografii na życie ludności chłopskiej u schyłku późnego średniowiecza. Nie koncentrowała się na ugruntowanym przez lata w PRL postrzeganiu warstw chłopskich jako ludności uciemnionej i poddanej uciskowi właścicieli ziemskich, ale pokazywała realny obraz sprawnie funkcjonującej grupy społecznej, jaką była gromada wiejska we wsi późnośredniowiecznej. Ponadto z jego badań wynikało, że znacznie częściej właściciela ziemskiego i poddanego mu chłopą łączyła wspólnota interesów gospodarczych i sąsiedzkich niż konflikt na tle egzekwowania powinności feudalnych. W roku 1991 r., gdy praca ukazała się drukiem, spojrzenie takie było nadal na tyle kontrowersyjne (mimo wczesnego okresu transformacji), że naraziło Autora na zarzut „niedostrzegania w swoich badaniach walki klas”. Późniejsze prace z tego obszaru badawczego wskazywały jednak na słuszność wczesnych koncepcji zaprezentowanych w wyżej wspomnianej monografii. W obecnej historiografii dostrzega się również złożoność relacji między właścicielem i chłopem w okresie nowożytnym i coraz częściej zwraca się uwagę na liczne przykłady współpracy i kooperacji. Trzeba jednak podkreślić, że modna ostatnio historia ludowa próbuje przywrócić dawne spojrzenie historiografii rodem z PRL-u.

W kolejnych latach pracy młody doktor kontynuuje badania nad wybraną wcześniej tematyką. W coraz większym stopniu jednak jego uwaga koncentruje się na osadnictwie wołoskim i jego specyfice. Tematyka ta staje się z czasem głównym nurtem w prowadzonych przez niego badaniach naukowych. Efektem jest opublikowana w 2000 r. monografia zatytułowana: *Osady prawa wołoskiego i ich mieszkańcy na Rusi Czerwonej w późnym średniowieczu*. Stała się ona podstawą do nadania mu stopnia doktora habilitowanego w tym samym roku. Była to pierwsza publikacja prezentująca całościowo omawianą tematykę na ziemiach polskich we wspomnianym okresie. Zyskała uznanie w środowisku naukowym, a Autorowi zapewniła ugruntowaną pozycję wśród historyków zajmujących się ludnością wołoską na obszarze Europy Środkowo-Wschodniej. O jej międzynarodowym znaczeniu świadczy nie tylko przekład jej na język rumuński (*Așezările de drept valah și locuitorii lor din Rutenia Roșie în Evul Mediu târziu*) w 2012 r., ale przede wszystkim Nagroda Akademii Rumuńskiej, jaką profesor Grzegorz Jawor otrzymał w grudniu 2013 r.

Należy także wspomnieć o innym, bardzo ważnym polu działalności naukowej Profesora. Mam tu na względzie jego dokonania w zakresie edytorstwa źródeł historycznych z okresu późnego średniowiecza i wczesnych czasów nowożytnych. Początki tej pracy miały miejsce u schyłku ubiegłego stulecia, kiedy wraz z prof. Anną Sochacką podjął się trudu wydania XV-wiecznych zapisów sądu miejskiego w Wąwolnicy w ziemi lubelskiej. Był to początek kształtowania się zespołu

specjalistów, którzy poświęcą w najbliższych latach ogrom czasu i wysiłku, przygotowując kolejne edycje źródłowe najstarszych zachowanych materiałów źródłowych z obszaru dzisiejszej Lubelszczyzny. W trakcie wieloletnich działań wypracowano własną metodę edycji, która wyróżnia powstałe publikacje zamieszczeniem polskich streszczeń zapisów, łacińskim indeksem osób, miejscowości oraz słów polskich, także konsekwentnym układem treści i przypisów. Efektem działalności zespołu jest wydanie kolejnych edycji źródłowych, do których należą XV-wieczna księga sądowa miasta Kamionki, najstarsze księgi wójtowsko-ławnicze miasta Lublina, najstarsza księga wiejska z obszaru ziemi lubelskiej – wsi Konopnicy pod Lublinem – i wydane ostatnio zapisy roków sądowych w Hrubieszowie z lat 1429–1470. Nie będzie przesadą, jeżeli napiszę w tym miejscu, że powstanie i działalność tego zespołu to przejaw talentu organizacyjnego Profesora, ale przede wszystkim jego talentu do współpracy z ludźmi i konsekwencji w działaniu. To on był osobą, która była w stanie przekonać do ciężkiej i żmudnej pracy, która nie zawsze jest w należyty sposób doceniana i nie przekłada się na stopnie i awanse naukowe. To dzięki Profesorowi miałam możliwość po obronie własnego doktoratu wejść w skład tego zespołu i pracować pod kierunkiem doświadczonych specjalistów w tej dziedzinie.

Niniejszy krótki szkic nie jest w stanie oddać wszystkich wątków i zainteresowań badawczych prof. Grzegorza Jawora. Zasygnalizowałam tu jedynie najważniejsze z nich. Chociaż zdaję sobie sprawę, że nie wyczerpują one w pełni obrazu jego dorobku naukowego. W tym celu bardziej zainteresowanego czytelnika odsyłam do zamieszczonej niżej bibliografii prac. Podsumowując tę sferę działalności, nadmienię, że uznaniem dla jego dokonań było przyznanie mu stopnia profesora nauk humanistycznych w lutym 2014 r.

Należy stwierdzić, że prof. dr hab. Grzegorz Jawor jest wybitnym historykiem dziejów społeczności wiejskich w okresie przedrozbiorowym, cieszącym się ugruntowaną pozycją w polskiej i zagranicznej nauce historycznej.

W trakcie tak intensywnej pracy naukowej Profesor nie stronił od działalności na rzecz Instytutu Historii, a także działań w jednostkach administracji państwowej. Przejawiało się to w piastowaniu licznych stanowisk. Kilkakrotnie pełnił funkcję zastępcy dyrektora Instytutu Historii. Po raz pierwszy w okresie od 1 X 2003 do 31 VIII 2005 r., a następnie przez krótki okres (1 IX 2005 – XI 2005) jego dyrektora. Powołanie go 7 XI 2005 r. na stanowisko zastępcy prezydenta m. Lublina wymusiło rezygnację z zasiadania we władzach Instytutu Historii. Od tego momentu przez kilka lat Profesor był zaangażowany w pracach na szczeblu administracji miasta i województwa, piastując najpierw wspomniane wyżej stanowisko

zastępcy prezydenta m. Lublina, a następnie w okresie od marca 2007 do grudnia 2007 r. I wicewojewody lubelskiego. Po kilku latach powrócił jednak znów do władz macierzystego instytutu w charakterze zastępcy dyrektora IH, sprawując ją dwukrotnie u boku prof. Dariusza Słapka w latach 2012–2016 i 2019–2023. W tym miejscu należy także wspomnieć, że swoje umiejętności organizacyjne i talent do współpracy i kierowania zespołem przejawiał też podczas kilkuletniego kierowania przez niego Zakładem Historii Gospodarczej Instytutu Historii w latach 2006–2014. Po jego połączeniu z Zakładem Historii Średniowiecznej Polski w 2014 r. kierował powstałą w ten sposób jednostką o nazwie Zakład Historii Polski Średniowiecznej i Dziejów Gospodarczych. Obecnie od niedawna (wrzesień 2023 r.) ponownie został powołany na kierownika Katedry Historii Starożytnej i Średniowiecznej w Instytucie Historii.

Prof. Grzegorz Jawor dużo czasu poświęcił także pracy na niwie dydaktycznej. Przez wszystkie lata prowadził wykłady i konwersatoria dla licznej rzeszy studentów na kierunkach studiów: historia, ekonomia, turystyka historyczna, kulturoznawstwo. Pod jego pieczęą powstawały też liczne prace licencjackie i magisterskie w ramach prowadzonych przez niego zajęć seminaryjnych. Część z jego studentów kontynuowała później naukę, podejmując studia doktoranckie. Dotychczas jest promotorem dwóch obronionych doktoratów: mojego w oparciu o dysertację *Spółeczności wiejskie ziemi chełmskiej w późnym średniowieczu* i dr. Macieja Kordasa pt. *Migracje i przemieszczenia chłopów do miast ziemi lubelskiej w XV–XVI w.* Obecnie badania nad gospodarką i społecznościami wiejskimi na obszarze Puszczy Sandomierskiej w XIV–XVI w. prowadzi pod jego opieką mgr Jarosław Buniowski.

W tym miejscu pozwolę sobie na trochę osobistej refleksji, żeby przedstawić sylwetkę prof. Grzegorza Jawora jako dydaktyka, ale przede wszystkim mistrza naukowego. Z osobą Profesora po raz pierwszy zetknęłam się jako studentka historii u schyłku ubiegłego wieku. Prowadzone przez niego wykłady i zajęcia fakultatywne przyciągały rzesze słuchaczy. Niewątpliwie miał na to wpływ dar ciekawego prezentowania bogatej wiedzy historycznej, ale przede wszystkim charyzma i osobowość wykładowcy. Był jednak wymagającym nauczycielem, który w trakcie krótkiego egzaminu potrafił sprawdzić niemalże całość wiedzy zdającego z zakresu historii średniowiecznej Polski, zadając mnóstwo różnorodnych i niespodziewanych pytań. Sama dwa razy mogłam się o tym przekonać. Po raz pierwszy na egzaminie z tego przedmiotu na II roku studiów, a po raz drugi podczas obrony pracy magisterskiej, której Profesor był recenzentem.

W kolejnych latach moja droga naukowa ściśle wiązała się z Profesorem. Najpierw przez cztery lata pracy nad doktoratem, a później przez kolejne, które doprowadziły mnie do uzyskania habilitacji. Przez

ten czas miałam możliwość pracować pod kierunkiem ukształtowanego badacza i korzystać z zasobów jego doświadczenia i wiedzy. Do dziś pamiętam godziny spędzone nad czytnikiem mikrofilmów przy nauce paleografii łacińskiej, gdzie pod kierunkiem Profesora z nieodgadnionej tekstury pisma zaczęły się wyłaniać początkowo pojedyncze słowa, a później całe zdania. To w trakcie wspólnych z nim dyskusji rodził się kształt mojego przyszłego doktoratu, a ja uczyłam się trudnej sztuki pracy ze źródłem historycznym. Mimo dysproporcji w wiedzy i praktyce, czułam się partnerem w rozmowie, a nie uczniem. Profesor zawsze też starał się bardziej mnie ukierunkowywać, a nie narzucać swoje zdanie. Pozostawiał również możliwie dużo swobody badawczej, co szczególnie ceniłam. Ponadto, co najważniejsze, nie tylko potrafił przekazać wiedzę, ale zarażał entuzjazmem badawczym i swoją pasją. To właśnie dzięki niemu dziś zajmuję się badaniem ludności chłopskiej w średniowieczu. Był nauczycielem wymagającym, nawet bardzo wymagającym, ale jednocześnie sam dawał przykład dużego zaangażowania i pracowitości. Jest osobą niesamowicie zdyscyplinowaną i zorganizowaną. Stanowi niedościgniony wzór. W tym względzie naprawdę trudno mu dorównać. Jednocześnie pozostaje osobą życzliwą i pomocną w stosunku do młodszych adeptów nauki. Mogłam tego doświadczyć przez cały okres studiów doktoranckich i podczas późniejszej pracy w Instytucie Historii. Dziś z perspektywy czasu mogę tylko napisać, że nigdy nie uda mi się spłacić długu wdzięczności za to, co otrzymałam.

W swojej pracy wspierany jest przez rodzinę. Od lat pozostaje w związku małżeńskim z żoną Beatą, z którą ma trzech dorosłych synów. W ostatnich latach doczekał się również pierwszej wnuczki. To stawiało i stawia przed nim innego rodzaju wyzwania, całkowicie nienaukowe. Ponadto w jego rodzinie swoje miejsce mają też od zawsze zwierzęta. Najczęściej psy przygarniane lub adoptowane ze schroniska, które znajdują w niej własny dom i kochających właścicieli.

Na koniec należy wspomnieć, że tak intensywne zaangażowanie w naukę, działalność administracyjną i dydaktyczną nie oznacza, że jest to jedyna pasja Profesora. Ma on poza tym liczne zainteresowania i hobby. Należy do nich między innymi numizmatyka. Od lat kolekcjonuje monety z różnych okresów historycznych, ze szczególnym uwzględnieniem czasów panowania cesarza Aureliana (270–275). Prowadzi także stronę internetową poświęconą własnej kolekcji pod adresem: <https://www.colleconline.com/en/collections/10750/polonus>. W wolnych chwilach ucieka od zgiełku miasta na swoją wiejską działkę usytuowaną na wzgórzu w sąsiedztwie lasu. Zapewnia mu to bliski kontakt z naturą (również w formie pracy fizycznej, którą nie gardzi), ale także relacje ze współczesną społecznością wiejską. To tam ostatnio rodzą się jego prace

naukowe i koncepcje badawcze. Nie ulega wątpliwości, że powstanie ich jeszcze wiele.

BIBLIOGRAFIA PRAC PROF. DR HAB. GRZEGORZA JAWORA

Monografie

- Ludność chłopska i społeczności wiejskie w województwie lubelskim w późnym średniowieczu (schyłek XIV – początek XVI wieku)*, Lublin 1991, ss. 174.
- Osady prawa wołoskiego i ich mieszkańcy na Rusi Czerwonej w późnym średniowieczu*, Lublin 2000, ss. 227 (w tym 11 map). Wydanie drugie: uzupełnione, Lublin 2004, ss. 227.
- Așezările de drept valah și locuitorii lor din Rutenia Roșie în Evul Mediu târziu*, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași, 2013, ss. 274 (monografia osadnictwa wołoskiego w języku rumuńskim).

Edycje źródłowe

- Księgi sądowe miasta Wąwolnicy z lat 1477–1500*, wyd. G. Jawor, A. Sochacka, red. R. Szczygieł, Lublin 1998, ss. 282.
- Księga sądowa miasta Kamionki w ziemi lubelskiej 1481–1559*, oprac. A. Sochacka, G. Jawor, Lublin 2009, ss. 331.
- Księga sądowa podlubelskiej wsi Konopnicy 1521–1555*, oprac. G. Jawor, M. Kołacz-Chmiel, Lublin 2009, ss. 145.
- Księgi wójtowsko-tawnicze miasta Lublina z XV wieku*, oprac. i wyd. G. Jawor, M. Kołacz-Chmiel, A. Sochacka, Lublin 2012, ss. 623.
- Zapisy sesji sądowych w Hrubieszowie z lat 1429–1470*, oprac. i wyd. G. Jawor, M. Kołacz-Chmiel, A. Sochacka przy współudziale W. Bukowskiego, Warszawa 2023, ss. 302.
- Ius Valachicum în Polonia medievale. Partea I: tribunalele valahe numite strunga sau zborny / Ius Valachicum dans la Pologne médiévale. Partie I: les tribunaux valaques dits strungi ou zborny*, „Istros” 2014, 20, s. 493–521.
- Ius Valachicum w Polsce średniowiecznej. Część II. Osadnictwo wołoskie na ziemiach chełmskiej i lubelskiej w tekstach źródłowych przechowywanych w Archiwum Państwowym w Lublinie*, „Res Historica” 2015, 40, s. 235–245.
- Commentary by Jan Zamoyski, the Royal secretary, on legal customs of the Vlachs of Sambir from 1568*, „Analele Universității din Craiova – Seria Istorie” 2019, 24, 2, s. 7–21.
- G. Jawor, P. Madejski, *Przestępstwa i opłaty administracyjne we wsiach prawa wołoskiego starostwa samborskiego w Inwentarzu... Jana Zamoyskiego z 1568 roku: edycja źródłowa*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” 2023, 71, 2, s. 203–217.
- Księgi miejskie z obszaru Królestwa Polskiego do roku 1600 (katalog)*, red. Z. Noga, B. Drzewiecki, Folia Jagellonica. Fontes 22. Warszawa–Kraków 2024. (G. Jawor jest autorem 130 haseł).

Artykuły i rozdziały w pracach zbiorowych

- Z dziejów opozycji politycznej w średniowiecznej Polsce. Grot i Łukasz ze Słupczy (ok. 1370–1471)*, „Rocznik Lubelski” 1985/1986, [druk:] 1988, 27/28, s. 7–24.
- Obraz rodziny chłopskiej w Polsce XV wieku w świetle ksiąg oficjaka lubelskiego*, „Annales UMCS. Sectio F” 1986/1987, [druk:] 1989, 41/42, s. 81–91.
- Ekonomiczne i społeczne aspekty zbiegostwa ludności wiejskiej na ziemi lubelskiej w XV wieku*, „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych” 1987, [druk:] 1991, 48, s. 139–152.

- Imigranci rusczy i wołoscy we wsiach województwa lubelskiego w późnym średniowieczu*, „Annales UMCS. Sectio F” 1988/1989, [druk:] 1991, 43/44, s. 7–20.
- Rodzina chłopska ziemi lubelskiej w późnym średniowieczu*, „Region Lubelski” 1989/1990, [druk:] 1991, 4(6), s. 19–24.
- Niedobory zboża na przednówku w gospodarstwach chłopskich ziemi lubelskiej w XV i początkach XVI wieku. Problem głodu czy dystrybucji?*, w: *Nędza i dostatek na ziemiach polskich od średniowiecza po wiek XX. Materiały sesji zorganizowanej przez IHKM PAN 20–22 maja w Warszawie*, red. J. Sztetyło, Warszawa 1992, s. 25–31.
- Policzna w dobie Kochanowskich*, w: *Policzna. Przeszłość i dzień dzisiejszy radomskiej wsi*, red. K. Myśliński, Radom 1993, s. 15–22.
- Zasięg i charakter osadnictwa wołoskiego na Rusi Czerwonej w XIV–XVI wieku*, w: *Галицько-волинська держава: передумови, виникнення, історія, культура, традиції. Галич 19–21 серпня 1993 р. Тези доповідей та повідомлень*, Львів 1993, s. 123–125; opublikowane ponownie w: *Другий Міжнародний Конгрес Українців. Львів 22–28 серпня 1993 р.*, Львів 1994, s. 34–36.
- Spółeczność Urzędowa w XV wieku w świetle ksiąg oficjała lubelskiego*, „Region Lubelski” 1991/1993, [druk:] 1996, 5 (7), s. 19–24.
- Oblicze etniczne i osadnictwo okolic Goraja w późnym średniowieczu*, „Region Lubelski” 1994/1996, 6 (8), s. 53–60.
- Etniczny aspekt osadnictwa wołoskiego na przedpolu Karpat w Małopolsce i Rusi Czerwonej (XIV–XV)*, w: *Początki sąsiedztwa. Pogranicze etniczne polsko-rusko-słowackie w średniowieczu. Materiały z konferencji – Rzeszów 9–11 V 1995*, red. M. Parczewski, S. Czopek, Rzeszów 1996, s. 301–306.
- Strungi i zbory. Instytucje organizacji społecznej wsi na prawie wołoskim w średniowiecznej Polsce*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” 1997, 45, 2, s. 179–186.
- Współistnienie grup etnicznych na Rusi Czerwonej w XV–XVI wieku na przykładzie stosunku do społeczności wołoskich*, „Annales UMCS. Sectio F” 1997/1998, 52/53, s. 53–65.
- Wołoskie wspólnoty terytorialne w średniowiecznej Polsce. (Wojewodowie i okręgi wołoskie na Rusi Czerwonej na przełomie XIV–XV wieku)*, w: *Центральна і східна Європа в XV–XVIII століттях: Питання соціально – економічної та політичної історії. До 100-річчя від дня народження Професора Дмитра Похилевича*, red. Л. Запкільняк, М. Крикун, Львів 1998, s. 87–94.
- Opieka społeczna na wsi lubelskiej w XV–XVI wieku*, w: *Szpitalnictwo w dawnej Polsce*, Studia i Materiały z Historii Kultury Materialnej, t. LXVI, Warszawa 1998, s. 69–74.
- Osadnictwo wołoskie nad górnym i środkowym Bugiem do początków XVI wieku*, w: *Zamojszczyzna i Wołyń w minionym tysiącleciu. Historia, kultura, sztuka*, red. J. Feduszko et al., Zamość 2000, s. 39–45.
- Spółeczności chłopskie w lubelskich dobrach Firlejów w późnym średniowieczu*, w: *II Janowieckie Spotkania Historyczne*, Janowiec nad Wisłą 2000, s. 59–84.
- Воłosьке осадництво на теренах Розточчя у пізньому середньовіччі*, „Вісник Львівського Університету. Серія історична” 2000 [druk:] 2001, 35/36, s. 58–75.
- Rozwój osadnictwa w okolicach Frampola w późnym średniowieczu*, w: *Frampol i okolice. Zarys dziejów do 1918 r.*, t. 1, red. R. Jasiński, Frampol 2002, s. 56–65.
- G. Jawor, R. Szczygieł, *Pogranicze Słowiańszczyzny zachodniej i wschodniej w późnym średniowieczu i czasach nowożytnych*, w: *Geograficzne problemy pogranicza Europy zachodniej i wschodniej*, red. H. Maruszczak, Z. Michalczyk, Lublin 2004, s. 61–72.
- Zamiast wiskowkiv*, w: *В. Інкін, Сільське суспільство Галицького Прикарпаття у XVI–XVIII століттях. Історичні нариси*, Львів 2004, s. I–XX+1–420+XXI–CII (autorstwo zakończenia monografii w formie artykułu naukowego w j. ukraińskim na s. XXI–XXXII).

- Śłużba najemna w gospodarstwach chłopskich w Polsce w późnym średniowieczu (na przykładzie ziemi lubelskiej), „*Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. Studia Historica*” 2004, 21 [Księga jubileuszowa profesora Feliksa Kiryka, Kraków 2004], s. 493–500.
- Migracje wołoskie w Europie Środkowej w późnym średniowieczu i u progu epoki nowożytnej, w: *Wędrowka i etnogeneza w starożytności i w średniowieczu*, red. M. Salamon, J. Strzelczyk, Kraków 2004, s. 337–354.
- „Pracowici i szlachetni”. Ślady przenikania kmieci do szlachty w piętnastowiecznych źródłach lubelskich, w: *Na pograniczu kultur, języków i tradycji. Prace ofiarowane Prof. R. Szczygłowi w sześćdziesiątą rocznicę urodzin*, red. M. Mądziak, A.A. Witusik, Lublin 2004, s. 75–82.
- Wśród lasów, łąk i pól. Osadnictwo okolic Szczepieszyna w późnym średniowieczu, w: *Peregrinatio ad veritatem. Studia ofiarowane profesor Aleksandrze Witkowskiej OSU z okazji 40-lecia pracy naukowej*, red. U. Borkowska et al., Lublin 2004 [druk:] 2005, s. 151–162.
- Rzeczy wartościowe w posiadaniu chłopów lubelskich w świetle ksiąg sądowych z XV wieku, „*Res Historica*” 2005, 20, s. 35–42.
- Zaplecze osadnicze miasta w późnym średniowieczu, w: *Dzieje Hrubieszowa*, t. 1, red R. Szczygieł, Hrubieszów 2006, s. 103–117.
- Dzieje jednej kariery chłopskiej w późnośredniowiecznej Polsce. Jakub Łowiesza z Krępcza, „*Res Historia*” 2006, 23, s. 9–17.
- Rozwój sieci osadniczej na obszarze gminy Uchanie od późnego średniowiecza do czasów współczesnych, w: *Dzieje Uchań 1484–2006*, red. K. Spaleniak, Uchanie 2006, s. 47–58.
- Proces o przywłaszczony skarb kmiecia Piotra Miazka z podlubelskiej Konopnicy z lat 1553–1554, „*Lubelskie Wiadomości Numizmatyczne*” 2009, 15, s. 60–67.
- Migracje wołoskie w Europie Środkowej w późnym średniowieczu i u progu epoki nowożytnej, w: *Wędrowka i etnogeneza w starożytności i w średniowieczu*, red. M. Salamon, J. Strzelczyk, wyd. 2 uzupełnione, Kraków 2010, s. 403–422.
- G. Jawor, A. Rozwałka, Wytopy i dystrybucja żelaza w XV–XVI w. w świetle najstarszej księgi sądowej miasta Kamionki w ziemi lubelskiej i źródeł archeologicznych, „*Archeologia Polski Środkowo-Wschodniej*” 2008 [druk:] 2010, 10, s. 163–172.
- Imitacje monet typu VICTORIE LAETAE PRINC PERP. Z dziejów mennictwa na obszarach nadunajskich w czasach Konstantyna Wielkiego, „*Lubelskie Wiadomości Numizmatyczne*” 2010, 16, s. 58–71.
- Wołosi – zapomniani kolonizatorzy Zamojszczyzny na przełomie średniowiecza i czasów nowożytnych, Zamość 2010, ss. 12.
- Zjawisko ubóstwa na wsi polskiej XV – XVI wieku. (Na przykładzie ziemi lubelskiej), w: *Zbytek i ubóstwo w starożytności i średniowieczu*, red. L. Kostuch, K. Ryszewska, Kielce 2010, s. 441–452.
- Elity osad prawa wołoskiego na Rusi Czerwonej. Przemiany i trwanie (na przykładzie wsi Lubycza w województwie białym od XV do połowy XIX w.), „*Średniowiecze Polskie i Powszechne*” 2011, 3 (7), s. 227–241.
- Pasterstwo na obszarach górskich Rusi Czerwonej i Małopolski od XIV do połowy XVI wieku, w: *Кризь століття. Студії на пошану Миколи Крикуна з нагоди 80-річчя*, Львів 2012, s. 35–42.
- Wiejskie tańce w średniowiecznej Polsce w świetle lubelskich i chełmskich zapisów sądowych z XV wieku, „*Res Historica*” 2012, 33, s. 29–37.
- Żelazo w gospodarstwach chłopskich ziemi lubelskiej w XV wieku. Asortyment, produkcja i dystrybucja, w: *Miasta i ludzie. Sacrum i profanum. Studia z dziejów społecznych i gospodarczych dedykowane Profesorowi Jerzemu Motylewiczowi*, red. P. Grata, B. Lorens, Rzeszów 2013, s. 23–34.
- Gospodarka i osadnictwo w strefie bieszczadzkiej połonin w XV i XVI wieku, w: *Region i regionalizm w archeologii i historii*, red. J. Hoff, S. Kadrow, Rzeszów 2013, s. 143–154.

- Pierwsze pokolenia mieszkańców wsi bieszczadzkich w XIV–XVI w. (Pochodzenie etniczne i terytorialne.)*, w: *Narodziny Rzeczypospolitej. Studia z dziejów średniowiecza i czasów wczesnonowoczesnych*, t. 1, red. W. Bukowski, T. Jurek, Kraków 2013, s. 567–582.
- Sur la provenance territoriale des immigrants valaques dans le royaume de Pologne (XIVème s. - début du XVIème s.)*, „*Banatica*” 2013, 23, s. 545–555.
- Le pastoralisme valaque dans les Carpates Polonaises au XVème et XVIème siècle (l'exemple de Bieszczady)*, „*Banatica*”, 2014, 24, s. 151–166.
- G. Jawor, M. Kołacz-Chmiel, *Przemiany etniczne na obszarach wiejskich pogranicza polsko-ruskiego w późnym średniowieczu (na przykładzie międzyrzecza Wisły i Bugu)*, w: *Scientia nihil est quam veritatis imago. Studia ofiarowane Profesorowi Ryszardowi Szczygłowi w siedemdziesięciolecie urodzin*, red. A. Sochacka, P. Jusiak, Lublin 2014 [druk:] 2015, s. 113–130.
- Początki oficjalnej korespondencji więźniów obozu koncentracyjnego na Majdanku (jesień 1943 r.)*, „*Rocznik Lubelski*” 2014 [druk:] 2015, 40, s. 155–167.
- Northern Extent of Settlement on the Wallachian Law in Medieval Poland*, „*Res Historica*” 2016, 41, s. 35–49.
- Osadnictwo historyczne od XIV do początków XVII w.*, w: *Bojkowszczyzna Zachodnia – wczoraj, dziś i jutro*, t. 1, red. J. Wolski, Warszawa 2016, s. 361–394.
- Seasonal pastoral exploitation of forests in the area of Subcarpathia in the 15th and 16th century*, „*Balcanica Posnaniensia. Acta et studia*” 2016, 23, s. 175–186.
- Балкански имигранти у Пољској XVI века. Случај браће Дукађиновића, власника града Уланова на Подолу*, „*ИСТОРИЈСКИ ЧАСОПИС*” (The Historical Review) 2014, 46, s. 257–275.
- Vigesima agnorum et decima porcorum. Redevances pastorales dans les villages valaques en Pologne aux XVe et XVIe siècles*, „*Banatica*” 2018, 28, s. 465–479.
- Particularités de «ius Valachicum» dans la Pologne du XVe et XVIe siècles. Question de l'autorité exercée sur les paroisses orthodoxes par les knyazes*, w: *Studia mediaevalia Europaea et Orientalia. Miscellanea in honorem professoris emeriti Victor Spinei oblata*, red. G. Bilavschii, D. Aparaschivei, București 2018, s. 529–543.
- La colonisation valaque sur les versants nord des Carpates pendant le Petit Âge Glaciaire (aux XVe et XVIe siècles)*, „*Balcanica Posnaniensia*” 2018, 25, s. 251–268.
- Kolonizacja wołoska na obszarach Wołynia w XV i XVI wieku*, „*Rocznik Lubelski*” 2018, 44, s. 15–24.
- Ius Valachicum jako narzędzie kolonizacji obszarów peryferyjnych (na przykładzie pogranicza polsko-ruskiego w XIV–XVI wieku)*, w: *Materiały V Kongresu Mediewistów Polskich, t. 3, Pogranicza w polskich badaniach mediewistycznych*, red. A. Janeczek, M. Parczewski, M. Dzik, Rzeszów 2019, s. 177–192.
- Le rôle des corvées dans le système des redevances acquittées par les habitants des villages de ius Valachicum en Petite-Pologne et en Ruthénie de la Couronne aux XVe et XVIe siècles*, „*Balcanica Posnanensia. Acta et Studia*” 2019, 26, s. 249–262.
- G. Jawor, M. Kołacz-Chmiel, *Wdowy-dysponentki gospodarstw chłopskich w późnośredniowiecznej Polsce w świetle ksiąg sądów szlacheckich i kościelnych (na przykładzie ziemi lubelskiej)*, „*Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych*” 2020, 81, s. 123–151.
- G. Jawor, M. Kołacz-Chmiel, *Between stagnation and modernisation. Economic and social transformations of countryside in the Polish-Ruthenian border in the late middle ages (example of Hrubieszów County)*, „*Res Historica*” 2021, 51, s. 145–168.
- Migracje ludności wiejskiej na pograniczu polsko-mołdawskim w XVI wieku*, „*Balcanica Posnaniensia. Acta et studia*” 2021, 28 1 [Ius Valachicum II], s. 177–190.
- Portée sociale des stéréotypes concernant les habitants des villages valaques en Pologne aux XVe et XVIe siècles*, „*Quaestiones Medii Aevi Novae*” 2020, 25, s. 221–236.

- Udział mieszkańców wsi prawa wołoskiego w systemie egzekwowania prawa na obszarze Karpat polskich w XV i XVI wieku, w: *Jednostka, rodzina i struktury społeczne w perspektywie historycznej: księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Cezaremu Kukli z okazji 45-lecia pracy naukowej*, red. R. Poniat, P. Łozowski, Białystok 2022, s. 567–574.
- Impact of Climate Change in the Little Ice Age on Mountain Communities of the 15th and 16th c. The Polish Carpathians: a Case Study*, „Res Historica” 2022, 54, s. 75–94.
- Changes in the Natural Environment around the Wallachian Villages on the Northern Slopes of the Carpathians in the 15th and 16th centuries*, „Annales UMCS. Sectio F” 2022, 77, s. 47–65.
- Militarne aspekty kolonizacji wołoskiej w XIV–XVI wieku a kniazio wie lubyccy*, „Nowy Rocznik Lubycki” 2023, 1, s. 11–22.

Inne prace

- Sesja naukowa „Dzieje Urzędowa i ziemi urzędowskiej (11 maja 1985)”, „Rocznik Lubelski” 1985/1986, [druk:] 1988, 27/28, s. 315–318.
- Obchody 575 rocznicy unii horodelskiej, „Mówią Wieki” 1989, 1, s. 8.
- Sesja naukowa „Unia horodelska i jej tradycje”, „Rocznik Zamojski” 1987–1988, 3, [druk:] 1992, s. 263–266.
- Rec.: *Problemy dziejów i konserwacji miast zabytkowych*. Pod red. R. Szczygła, Radom–Kazimierz Dolny 1990, ss. 124. „Rocznik Lubelski” 1990 [druk:] 1992, 31/32, s. 282–285.
- Publikacje Oddziału Lubelskiego Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Numizmatycznego, „Lubelskie Wiadomości Numizmatyczne” 1992, 1, s. 13–14.
- Brązowe monety rzymskie w okresie późnego cesarstwa (284–476 r.), „Lubelskie Wiadomości Numizmatyczne” 1992, 1, s. 37–38.
- Sprawozdanie z działalności Lubelskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego za okres od 8 listopada 1990 do 19 listopada 1993, (wspólnie z T. Radzikim), „Rocznik Lubelski” 1991/1992, [druk:] 1994, 33/34, s. 145–147.
- Bibliografia publikacji naukowych prof. dr. hab. Ryszarda Szczygła oraz wykaz wykonanych pod jego kierunkiem prac magisterskich, oprac. G. Jawor, B. Nowak, S. Syty, Lublin 1996, ss. 24.
- G. Jawor, J. Sim, *Drobne znaleziska monet na obszarze województwa lubelskiego (materiały, cz. I)*, „Lubelskie Wiadomości Numizmatyczne” 1996, 5, s. 61–63.
- Czy został powiększony stan wiedzy o miejscowościach powiatu chełmskiego? Na marginesie pracy Andrzeja Wawryniuka, „Res Historica” 2004, 17, s. 182–183.
- Potok i okolice w średniowieczu, w: *Potok Wielki i okolice – monografia historyczna*, red. G. Jawor, Lublin 2018.
- Wizja Wołochów – prostych pasterzy chodzących po miejscach zapomnianych przez Boga i ludzi, jest wizją niepełną. Rozmowa z prof. dr. hab. Grzegorzem Jaworem – zastępcą Dyrektora Instytutu Historii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, „Karpacki Przegląd Społeczno-Gospodarczy” 2022, 2 (46), s. 11–16.
- Uwagi wstępne, w: *Nad Bugiem we Włodawie. Historyczny i kulturowy portret miasta i mikroregionu*, red. M. Kołacz-Chmiel, R. Lesiakowska, Lublin 2024, s. 7–9.

Małgorzata Kołacz-Chmiel

(Maria Curie-Skłodowska University, Poland)

<https://orcid.org/0000-0002-4410-2389>

e-mail: malgorzata.kolacz-chmiel@mail.umcs.pl

PUBLICATION INFO			
			e-ISSN: 2449-8467 ISSN: 2082-6060
			
THE AUTHOR'S ADDRESS: Małgorzata Kołacz-Chmiel, the Institute of History of the Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, 4A Maria Curie-Skłodowska Square, Lublin 20-031, Poland			
SOURCE OF FUNDING: Statutory Research of the Institute of History of the Maria Curie-Skłodowska University in Lublin			
SUBMITTED: 2024.06.07	ACCEPTED: 2024.07.11	PUBLISHED ONLINE: 2024.10.22	
WEBSITE OF THE JOURNAL: https://journals.umcs.pl/rh		EDITORIAL COMMITTEE E-mail: reshistorica@umcs.pl	
 DIRECTORY OF OPEN ACCESS JOURNALS		